

Türkiye’de Adli Bilimler Alanında Yapılan Toplantıların Retrospektif Değerlendirilmesi



Yrd. Doç. Dr. Hakan ÖZDEMİR*, Prof. Dr. Serpil SALAÇIN*

* Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp A.D. Balçova, İZMİR.

Özet

Çağımızda yaşanan hızlı teknolojik gelişimin yansımaları, tıp biliminde de baş döndürücü bir hızla kendini göstermektedir. Gelişmelerin izlenmesi, bu alanda çalışan bireylerin büyük gayret içerisinde olmalarını gerektirmektedir.

Bilimsel alanda elde edilen bilgi birikimleri, bilimsel görüş ve deneyimler çeşitli platformlarda (kongre, toplantı, konferans, sempozyum, seminer ve günler gibi) paylaşılmakta ve tartışılmaktadır.

Bu çalışma, adli bilimler alanında 1984-2001 yılları arasında kongre, toplantı ve günler adı altında gerçekleştirilen etkinliklerin içeriklerini tanımlamak amacıyla yapılmış retrospektif bir çalışmadır. Kongre, toplantı ve günler adı altında gerçekleştirilen etkinlikler kaynaklar taranarak panel, konferans, bildiri ve katılan bilim dalları açısından değerlendirildi. Sunulan bildiriler sözel ve poster olmak üzere araştırmacının türü, niteliğine, araştırmacı sayısına ve araştırmanın yapıldığı merkeze göre incelendi.

Adı geçen bilimsel etkinliklerde; 3 adet workshop, 50 adet panel/konferans, 675 bildiri sunulduğu, bildirilerin % 22’si sözel, % 78’i poster olduğu, araştırmaların %40’ının retrospektif, %29’unun prospektif nitelikte çalışmaları (deneysel, ölçüme dayalı, anket), %18’inin olgu sunumu, %13’ünün derleme niteliğinde olduğu, çalışmaların % 41’i üniversitelerin adli tıp anabilim dallarınca, % 26’sının Adli Tıp Kurumu ve üniversitelerin adli tıp anabilim dallarının işbirliğince, % 19’ünün Adli Tıp Kurumuna bağlı birimlerce, %14’ünün ise çeşitli merkez ve/veya merkezlerin işbirliğince yapıldığı belirlendi.

Anahtar kelimeler : Kongre, adli bilimler.

The Retrospective Evaluation of the Meetings Performed in The Area of Forensic Sciences in Turkey

Summary

The reflection of the fast technological improvements is seen enormously in the medical science. The following of these improvements require big efforts of the individuals working in this field.

The knowledge in the scientific field, the scientific opinions and experiences are shared and negotiated in several platforms such as congress, meeting, (assembly), conference, symposium, seminar and other days.

This study is a retrospective research made in order to define the contents of the activities made between the years of 1984 and 2001 under the name of congress, meeting, assembly, conference, symposium, seminar and other days in the field of forensic sciences. The activities of congress, meeting and days have been evaluated under the branches of conference, declaration, panel and relevant sciences through scanning the sources. The oral or poster declarations have been evaluated according to the research type, quality, number and the center where the research has been made.

In these referred scientific activities; it has been noted that 3 workshops, 50 panels/conferences, 675 declarations were presented and %22 of these declarations were oral and %78 of them were poster presentations; %40 of them were retrospective, %29 were prospective (such as questionnaire, experimental, depending on measurements), %18 were case reports, %13 were review; %41 of these researches were made by the Forensic Medicine Department of Universities, %26 of them were made by the cooperation of Council of Forensic Medicine and Fo-

rensic Medicine Department of Universities, %19 were made by the authorities connected to Council of Forensic Medicine, %14 were made by the several center's or and centers' cooperation.

Key Words : Congress, forensic sciences.

Giriş

Çağımızda yaşanan hızlı teknolojik gelişmelerin yansımaları, tıp biliminde de baş döndürücü bir hızla kendini göstermektedir. Tıp biliminde yaşanan hızlı gelişmelerin izlenmesi, bu alanda çalışan bireylerin özel çaba harcamalarını gerektirmektedir.

Günümüzde biyomedikal konularla ilgili yılda 100.000'e yakın süreli derginin çıktığı ve günde 6000 yeni makalenin üretildiği belirtilmektedir (1). Bu üretimin izlenmesi nerede ise olanaksızdır. Günümüzde bilimsel anlamda elde edilen bilgi birikimlerinin, bilimsel görüş ve deneyimlerin paylaşıldığı ve tartışıldığı çok farklı isimlerle adlandırılan toplantılar düzenlenmektedir. Bu platformlar aynı zamanda bilgi alışverişini kolaylaştırıcı rol de oynamaktadır. Bu platformlar arasında kongre, toplantı, konferans, sempozyum, seminer, kurs, atölye çalışması ve günler gibi çeşitli etkinlikler yer almaktadır.

Ülkemizde tıp alanında düzenlenen bilimsel toplantılar eski yıllara dayanmakla birlikte, adli tıp alanında düzenlenen ilk ulusal toplantı Adli Tıp Kurumu tarafından 1984 yılında Adana'da "I. Ulusal Adli Tıp Günleri" adı ile yapılmıştır. Adli bilimler alanında yapılan ilk kongre ise Çukurova Üniversitesi Adli Tıp Anabilim Dalı tarafından yine Adana'da 12-15 Nisan 1994 tarihleri arasında "I.Adli Bilimler Kongresi" adı ile yapılmıştır.

Bu çalışma, ülkemizde adli bilimler alanında 1984-2001 yılları arasında Ulusal Adli Tıp Günleri, Adli Tıp Toplantıları, Adli Tıp Kongresi ve Adli Bilimler Kongresi adı altında gerçekleştirilen etkinliklerin içeriklerini tanımlamak amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem

Çalışmamız, 1984-2001 yılları arasında adli bilimler alanında Ulusal Adli Tıp Günleri, Adli Tıp Toplantıları, Adli Tıp Kongresi ve Adli Bilimler Kongresi adı altında yapılan bilimsel etkinlikleri retrospektif inceleyen, tanımlayıcı nitelikte bir çalışmadır.

1984-2001 yılları arasında adli bilimler alanındaki bu tür bilimsel etkinlikleri kapsayan 3 adet kongre/toplantı kitabı, 3 adet kongre/toplantı özet kitabı, 9 adet adli tıp günleri panel ve serbest bildiriler kitabı çalışma kapsamında incelendi (2-15). Adı geçen kitaplarda yer alan panel/konferans, workshop ve bildiriler; çalışma alanına, çalışma içeriğine, araştırmanın yapıldığı merkeze, bildirilerdeki araştırmacı sayısına, sunum türüne ve adli tıp alanı dışında etkinliklere katılan bilim dallarına göre incelendi. Bilimsel etkinliklerde sunulan bildirilerin içerikleri, kaynaklarda belirtilen kriterler göz önüne alınarak sınıflandırıldı (16-17).

Elde edilen veriler eti.INFO 6 paket programında değerlendirildi.

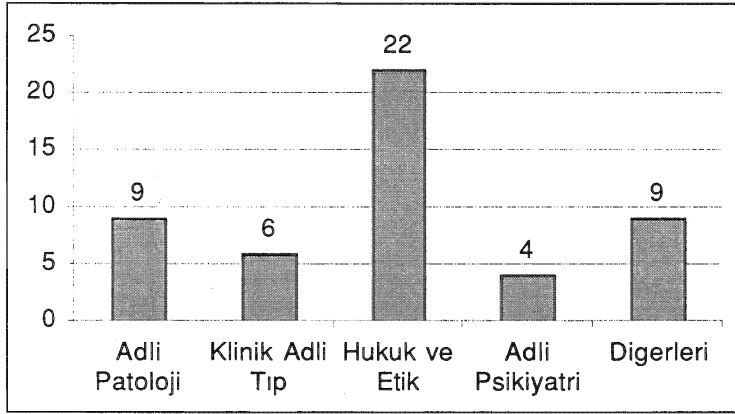
Bulgular

1984-2001 yılları arasında adı geçen bilimsel etkinliklerde toplam 3 adet workshop gerçekleştirilmiş, 50 adet panel/konferans verilmiş ve 675 bildiri sunulmuştur. Bilimsel etkinliklerdeki aktivitelerin dağılımı Tablo 1de verilmiştir.

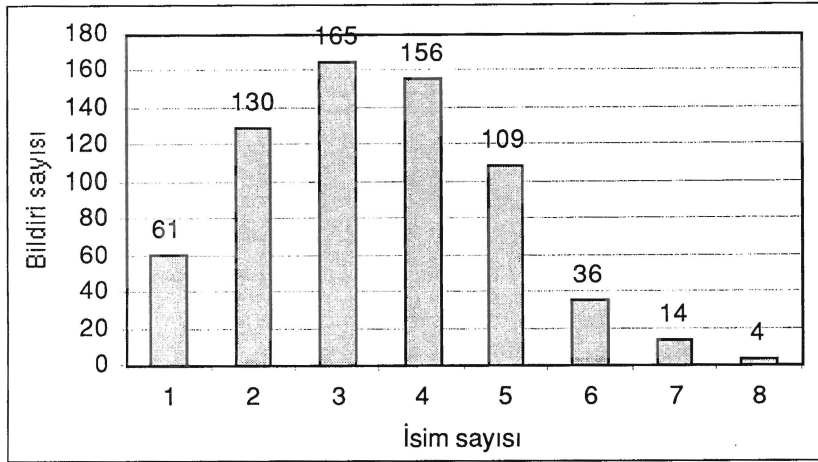
Tablo 1: Bilimsel etkinliklerdeki aktivitelerin dağılımı.

	Toplantı Tarihi/ Süresi	Panel/Konferans	Workshop	Bildiri
1.Ulusal Adli Tıp Günleri	1984 / 4 gün	3	-	11
2.Ulusal Adli Tıp Günleri	1985 / 4 gün	3	-	9
3.Ulusal Adli Tıp Günleri	1986/ 3gün	5	-	9
4.Ulusal Adli Tıp Günleri	1988/ 3gün	3	-	7
5.Ulusal Adli Tıp Günleri	1989/ 4 gün	3	-	-
6.Ulusal Adli Tıp Günleri	1991/ 5 gün	3	-	-
7.Ulusal Adli Tıp Günleri	1993/ 5 gün	3	-	59
8.Ulusal Adli Tıp Günleri	1995/ 5 gün	3	-	67
9.Ulusal Adli Tıp Günleri	2001/ 4 gün	3	-	18
1.Ulusal Adli Tıp Kongresi	1994 / 4 gün	-	-	58
Yıllık Adli Tıp Toplantıları 2001	2001/ 3 gün	-	-	91
I. Adli Bilimler Kongresi	1994/ 4 gün	6	1	91
II. Adli Bilimler Kongresi	1996/4 gün	2	-	107
III. Adli Bilimler Kongresi	1998/4 gün	4	1	82
IV.Adli Bilimler Kongresi	2000/4 gün	9	1	66
TOPLAM		50	3	675

Bilimsel etkinlikler içinde yapılan 50 adet panel/ konferans içeriklerine göre değerlendirildiğinde; 22 (%44)’si- nin içeriğinin hukuk ve etik olduğu belirlendi (Grafik 1).

**Grafik 1:** Panel/konferansların konularına göre dağılımı.

Bilimsel etkinliklerde sunulan toplam 675 sözel ve poster bildiride, araştırmayı hazırlayan çalışmacı sayıları değerlendirildiğinde, 321(%47.5) bildirinin 3 ve 4 isim tarafından hazırlandığı görüldü. Bildirilerde yer alan çalışmacı sayısı Grafik 2de gösterilmiştir.



Grafik 2: Sözel ve poster bildirilerdeki çalışmacı sayısının dağılımı.

Etkinliklerde sunulan 675 bildirinin 147 (%22)'si sözel, 528(%78)'i poster olarak sunulmuştur. Sözel ve poster olarak sunulan bildirilerin bilimsel etkinliklerdeki dağılımı Tablo 2de gösterilmiştir.

Tablo 2: Bildirilerin sunulduğu etkinlik ve sunum türüne göre dağılım*

	Sözel	Poster	Toplam
1. Ulusal Adli Tıp Günleri	-	11	11
2. Ulusal Adli Tıp Günleri	-	9	9
3. Ulusal Adli Tıp Günleri	-	9	9
4. Ulusal Adli Tıp Günleri	-	7	7
5. Ulusal Adli Tıp Günleri	-	-	-
6. Ulusal Adli Tıp Günleri	-	-	-
7. Ulusal Adli Tıp Günleri	-	59	59
8. Ulusal Adli Tıp Günleri	-	67	67
9. Ulusal Adli Tıp Günleri	-	18	18
1. Ulusal Adli Tıp Kongresi	-	58	58
Yıllık Adli Tıp Toplantıları 2001	64	27	91
I. Adli Bilimler Kongresi	21	70	91
II. Adli Bilimler Kongresi	21	86	107
III. Adli Bilimler Kongresi	18	64	82
IV. Adli Bilimler Kongresi	23	43	66
TOPLAM	147(%22)	528 (% 78)	675(%100)

* Poster sunumlarının fazlalığı istatistiksel olarak anlamlı bulundu ($p < 0.001$).

Bilimsel etkinliklerde yer alan sunumlar çalışmanın içeriğine göre incelendiğinde (Tablo 3,4); 274 (%40.6)'ünün retrospektif nitelikte araştırma, 146 (%21.6)'sının deneysel ve ölçüme dayalı araştırma, 49 (% 7.2)'unun anket türünde, 120 (%17.7)'sinin olgu sunumu, 86 (%12.8)'sının derleme niteliğinde çalışmalar olduğu izlenmiştir.

Tablo 3: Sözel sunumların içeriklerine göre dağılımı.

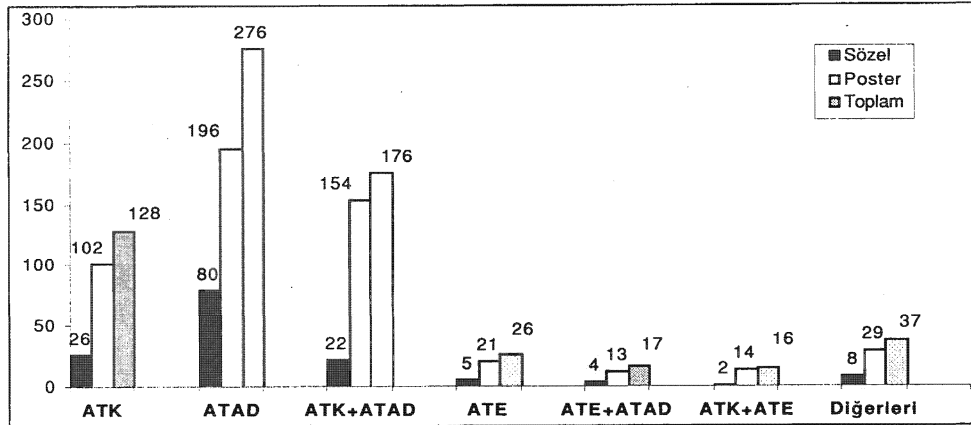
*	Retrospektif	Prospektif		Olgu Sunumu	Derleme	Toplam
		Deneyssel/ Ölçüme Dayalı	Anket			
I. Adli Bilimler Kongresi	6	6	5	-	4	21
II. Adli Bilimler Kongresi	4	7	5	3	2	21
III. Adli Bilimler Kongresi	3	5	3	3	4	18
IV. Adli Bilimler Kongresi	3	2	7	1	10	23
Yıllık Adli Tıp Toplantıları 2001	24	18	3	8	11	64
TOPLAM	40	38	23	15	31	147

*Sözel bildiri yapılmayan toplantılar tabloda gösterilmemiştir.

Tablo 4: Poster sunumlarının çalışma türüne göre dağılımı.

	Retrospektif	Prospektif		Olgu Sunumu	Derleme	Toplam
		Deneyssel/ Ölçüme Dayalı	Anket			
1. Ulusal Adli Tıp Günleri	3	-	-	-	8	11
2. Ulusal Adli Tıp Günleri	1	2	-	-	6	9
3. Ulusal Adli Tıp Günleri	4	1	1	-	3	9
4. Ulusal Adli Tıp Günleri	4	1	-	-	2	7
5. Ulusal Adli Tıp Günleri	-	-	-	-	-	-
6. Ulusal Adli Tıp Günleri	-	-	-	-	-	-
7. Ulusal Adli Tıp Günleri	35	8	2	8	6	59
8. Ulusal Adli Tıp Günleri	15	21	5	13	13	67
9. Ulusal Adli Tıp Günleri	11	1	1	4	1	18
1. Ulusal Adli Tıp Kongresi	30	15	3	9	1	58
Yıllık Adli Tıp Toplantıları 2001	9	7	-	11	-	27
I. Adli Bilimler Kongresi	34	7	4	19	6	70
II. Adli Bilimler Kongresi	42	21	4	17	2	86
III. Adli Bilimler Kongresi	27	15	4	14	4	64
IV. Adli Bilimler Kongresi	19	9	2	10	3	43
TOPLAM	234	108	26	105	55	528

Bilimsel etkinliklerde sunulan bildirilerin yapıldığı merkez ve/veya merkezler arası işbirliği değerlendirildiğinde; çalışmaların %41’inin çeşitli üniversitelerin adli tıp anabilim dallarınca, %26’sının adli tıp anabilim dalları ve Adli Tıp Kurumu ile ona bağlı birimlerce ortaklaşa gerçekleştirildiği, %19’unun Adli Tıp Kurumu ve bağlı birimlerce, geri kalan %14’ünün ise çeşitli kurum ve anabilim dallarınca gerçekleştirildiği gözlemlendi. Bilimsel etkinliklerdeki çalışmaların yapıldığı merkezler ve bildiri sunum türleri Grafik 3’de gösterilmiştir.



Grafik 3: Çalışmanın yapıldığı merkez ve bildiri sunum türüne göre dağılım.

ATK: Adli Tıp Kurumu ve bağlı grup başkanlıkları ve şube müdürlükler.

ATAD: Üniversitelerin adli tıp anabilim dalları.

ATE: Ülkemizde bulunan adli tıp enstitüleri.

Diğerleri: Adli tıp dışındaki bilim dalları ve çeşitli kurumlar.

Bilimsel etkinliklerde sunulan bildirilerin çalışma içerikleri, adli bilimlerin uygulama alanlarına göre değerlendirildiğinde; 675 bildirinin 192 (%28.6)'sinin adli patoloji, 162 (%24)'sinin klinik adli tıp, 71 (%10.6)'inin adli psikiyatri, 58 (% 8.6)'inin adli hemogenetik- seroloji, 56 (%8)'sinin hukuk ve etik, 51(% 7.5)'inin adli toksikoloji, 21(%3.2)'inin eğitim ve 64 (%9.4)'ünün ise çeşitli uygulama alanlarını kapsadığı izlendi.

Adli patoloji alanında sunulan 192 bildirinin 98 (%51)'i retrospektif nitelikte araştırma, 58 (%30.2)'i olgu sunumu, 23 (% 11.9)'ü deneysel-ölçüme dayalı araştırma niteliğinde çalışmalardı. Klinik adli tıp alanında yapılan 162 bildirinin 103 (%63.5)'ü retrospektif nitelikte araştırma, 31 (%19.1)'i olgu sunumu, 8 (%4.9)'i deneysel-ölçüme dayalı araştırma niteliğinde çalışmalardı. Bilimsel etkinliklerde sunulan bildirilerin çalışma içeriklerinin, adli bilimlerin uygulama alanlarına göre dağılımı Tablo 5de verilmiştir. Adli patoloji ve klinik adli tıp alanında yapılan çalışmalarda retrospektif nitelikteki çalışmaların fazlalığı istatistiksel olarak anlamlı bulundu ($p<0.001$).

Tablo 5: Bildirilerdeki çalışma içeriklerinin, adli bilimlerin uygulama alanlarına göre dağılımı.

	Retrospektif		Deneysel		Anket		Olgu		Derleme		Toplam		
	S	P	S	P	S	P	S	P	S	P	S	P	T *
Adli Patoloji	11	87	11	12		1	5	53	2	9	30	162	192(%28.6)
Klinik Adli Tıp	18	85	2	6	4	5	5	26	4	7	33	129	162(%24)
Hukuk ve Etik	2	3	2		11	7	2	2	15	12	32	24	56(%8)
Eğitim		2			6	5			5	3	11	10	21(%3.2)
Adli Odontoloji+Osteoloji		2	8	11				2	1	3	9	18	27(%4)
Adli Psikiyatri	9	25	2	11	2	6	3	6	2	5	18	53	71(%10.6)
Adli Hemogenetik+Seroloji		4	8	45				1			8	50	58(%8.6)
Adli Toksikoloji		16	5	12				11	2	5	7	44	51(%7.5)
Doküman İnceleme		4		3				1		2		10	10(%1.5)
Diğer		6		8		2		3		8		27	27(%4)
TOPLAM	40	234	38	108	23	26	15	105	31	55	148	527	675(%100)

* Sütun yüzdesi alınmıştır.

Bilimsel etkinliklerde sunulan bildiriler, adli bilimler uygulama alanları ve çalışmanın yapıldığı merkeze göre incelendiğinde; Adli Tıp Kurumu’nda çalışan araştırmacıların sunduğu bildirilerin 27’sini adli patoloji, 22’sini adli psikiyatri, 18’ini klinik adli tıp alanında sunduğu çalışmaların oluşturduğu, adli tıp anabilim dalında çalışan araştırmacıların yaptığı bildirilerin 83’ünü klinik adli tıp, 68’ini adli patoloji, 40’ını hukuk-etik, 26’sını adli hemogenetik-seroloji alanında olduğu, ATK ve ATAD’larının işbirliği ile yapılan çok merkezli çalışmalarda ise bildirilerin 87’sini adli patoloji, 39’unu klinik adli tıp, 15’ini adli toksikoloji alanında yapılan çalışmaların oluşturduğu izlendi. Adli bilimlerin uygulama alanlarına göre sunulan çalışmaların, çalışılan merkeze göre dağılımı Tablo 6da verilmiştir. Çeşitli merkez ve/veya merkezlerin işbirliği ile yapılan çalışmalarda adli patoloji ve klinik adli tıp alanında sunulan çalışmaların fazlalığı istatistiksel olarak anlamlı bulundu ($p<0.005$).

Tablo 6: Adli bilimlerin uygulama alanlarına göre yapılan çalışmaların, çalışılan merkeze göre dağılımı.

	ATK	ATAD	ATK + ATAD	ATE	ATE + ATAD	ATK + ATE	Diğer	TOPLAM*
Adli Patoloji	27	68	89	2		1	5	192(%28.6)
Klinik Adli Tıp	19	83	41		1	4	14	162(%24)
Hukuk ve Etik	6	40	3	3	3	1		56(%8)
Eğitim	6	11	2		2			21(%3.2)
Adli Odontoloji+Osteoloji	9	8	5			2	3	27(%4)
Adli Psikiyatri	22	24	11	3	3		8	71(%10.6)
Adli Hemogenetik+Seroloji	4	26	4	12	7	4	1	58(%8.6)
Adli Toksikoloji	14	13	15	3	1	3	2	51(%7.5)
Doküman İnceleme	6		2	1			1	10(%1.5)
Diğer	14	3	4	2	1	1	2	27(%4)
TOPLAM**	128 (%19)	276 (%41)	176 (%26)	26 (%4)	17 (%2)	16 (%2)	37 (%5)	675 (%100)

* Sütun yüzdesi alınmıştır

**Satır yüzdesi alınmıştır.

Bilimsel etkinliklerde sunulan bildirilerin; 24’ü patoloji, 20’si halk sağlığı, 19’u psikiyatri, 44’ü klinik tıp bilim dallarınca (Genel cerrahi, göz,ortopedi, radyoloji, göğüs, nöroşirurji, kadın doğum, iç hastalıkları, plastik cerrahi, kardiyoloji, enfeksiyon hastalıkları, üroloji, deniz ve sualtı hekimliği), 20’si temel tıp bilimlerinden (anatomi, biyokimya, biyoloji-genetik, deontoloji) 20’si ise çeşitli (hukuk, sağlık eğitim fakültesi, diş hekimliği, eczacılık, insan hakları vakfı-derneği, çevre mühendisliği, fen edebiyet fakültesi, emniyet genel müdürlüğü kriminal, jandarma genel komutanlığı kriminal) bilim dalları ve merkezlerin işbirliğince yapıldığı belirlendi.

Tartışma ve Sonuç

Çalışmamızda 1984-2001 yılları arasında ülkemizde adli tıp alanında Adli Tıp Günleri, Adli Tıp Toplantıları, Adli Tıp Kongresi ve Adli Bilimler Kongresi adı altında yapılan bilimsel etkinliklerin içeriği tanımlanmıştır.

Ülkemizde adli tıp alanında uzun yıllar kongre niteliğinde toplantıların yapılmamasında farklı etkenler olmakla birlikte başlıca etkenler olarak, bu alana hekimlerin yeterli ilgi duymamasından kaynaklanan eleman eksikliği ve altyapı yetersizlikleri sayılabilir. Günümüzde ise adli tıp, adli bilimler ve tıp bilimleri içindeki hak ettiği yere, dinamik bir süreç içinde ilerlemektedir.

Adı geçen etkinlikler içerisinde gerçekleştirilen 50 adet panel ve/veya konferans içeriğinin büyük bir kısmını

(%44) hukuk ve etiğin oluşturması dikkat çekicidir. Teknolojik gelişmelerin her bilim dalını derinden etkilediği ve yeni ufuklar açtığı günümüzde, panel/konferans konularının seçiminde daha geniş yelpazede düşünülmesinin adli bilimler alanında çalışan genç meslektaşların ufuklarını genişleteceği düşüncesindeyiz.

Çalışmamızda bilimsel etkinliklerde sunulan bildirilerin %78'i poster niteliğinde olup poster niteliğindeki bildirilerin fazlalığı istatistiksel olarak da anlamlı bulunmuştur ($p<0.001$). Bilimsel etkinliklerin yoğunluğu içinde poster bildirilerinin okunma oranlarının çok fazla olmadığı düşünüldüğünde, değerli bir çok çalışmayı kapsayan poster bildirilerinin anlamının daha farklı kavranmasında yarar olduğu görüşündeyiz. İlginç bir olgunun paylaşım ve yorumlarının tartışılması, yeni geliştirilen bir yöntemin temel ön bilgilerinin tartışılarak daha zengin bakış açısına dayandırılarak sürdürülmesi düşünülen ön çalışma raporlarının poster olarak sunulması araştırmacılara katkıda bulunmaktadır. Bu ise zaman, emek ve maliyetin daha efektif kullanımını kolaylaştırmaktadır. Tamamlanmış özgün çalışmalar ve tanımlayıcı nitelikteki çalışmaların sözel bildiri olarak sunumu toplantı katılımcıları için eğitici ve yararlı olduğu görüşünü paylaşıyoruz (17).

Ülkemizdeki rutin adli tıp hizmetlerinin büyük bir kısmını Adli Tıp Kurumu yürütmektedir. İncelenen bilimsel etkinliklerde sunulan bildirilerin %47.5'i bu kurumun zengin olgu kaynaklarından yararlanılarak kurumun çalışanları ya da diğer kurumlarda çalışanlarla ortak sürdürülen araştırma raporları niteliğindedir. Adli Tıp Kurumu ile sürdürülen eğitim ve araştırma işbirliğinin sürdürülmesi ve geliştirilmesinin ülkemizdeki uygulama ve bilimsel gelişime katkılarının çok olumlu yönde olacağı görüşündeyiz.

Etkinliklerde sunulan bildiriler içeriklerine göre değerlendirildiğinde retrospektif nitelikte yayınların daha fazla olduğu görülmektedir ($p<0.001$). Çalışmamıza benzer bir sonuçta Balcı ve arkadaşlarının çalışmasıdır. Balcı ve arkadaşları 1985-1998 yılları arasında Adli Tıp Dergisi ve Adli Tıp Bülteni dergilerinde yayınlanan 154 makalenin 66'sının retrospektif nitelikte çalışmalar olduğunu belirtmektedirler (18).

Bildiriler adli bilimlerin uygulama alanlarına göre değerlendirildiğinde adli patoloji ve klinik adli tıp alanında yapılan çalışmaların diğer alanlarda yapılan çalışmalardan fazla olduğu gözlemlendi ($p<0.005$). Eğitim alanında yapılan çalışmalar ise tüm çalışmaların %3.2'sini kapsamaktaydı. Dünyada ve ülkemizde eğitim sistemlerinin tartışıldığı son yıllarda eğitim alanında yapılacak katkı ve önerilerin katılımın fazla olduğu bilimsel etkinliklerde sunularak paylaşılmasının ve tartışılmasının faydalı olacağı düşüncesindeyiz.

Adı geçen bilimsel etkinliklerde sunulan bildirilerde, çok merkezli işbirliği ile yapılan çalışmaların önemli bir yer aldığı görülmektedir (%37). Çok merkezli işbirliği ile yapılan çalışmaların bundan sonra da artan bir ivme ile devam etmesinin, dinamik bir süreç içinde ilerlemekte olan adli bilimlerin gelişimine katkıda bulunacağı düşüncesindeyiz.

Teşekkür: Bulguların istatistiksel değerlendirmesinde değerli katkı ve görüşleri nedeniyle DEÜ Halk Sağlığı AD öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. O.Alparslan Ergör'e teşekkür ederiz.

Kaynaklar

1. Terzi C. Toplum Sağlığına Bir Köprü. Tıp Eğitimi. İstanbul: İletişim yayınları, 2001:54-55.
2. Gök Ş, editor. I.Ulusal Adli Tıp Günleri Panel ve Serbest Bildiriler Kitabı. 2. Baskı. İstanbul: Temel Matbaacılık Ltd.Şti, 1987:1-127.
3. Gök Ş, editor. II.Ulusal Adli Tıp Günleri Panel ve Serbest Bildiriler Kitabı. İstanbul: Temel Matbaacılık Ltd.Şti, 1986:1-152.
4. Gök Ş, editor. III.Ulusal Adli Tıp Günleri Panel ve Serbest Bildiriler Kitabı. İstanbul: Temel Matbaacılık Amb.San, 1987:1-243.
5. Gök Ş, editor. IV.Ulusal Adli Tıp Günleri Panel ve Serbest Bildiriler Kitabı. İstanbul: Temel Matbaacılık Amb.San, 1989:1-143.
6. Gök Ş, editor. V.Ulusal Adli Tıp Günleri Panel ve Serbest Bildiriler Kitabı. İstanbul: Temel Matbaacılık Amb.San, 1990:1-85.
7. Gök Ş, editor. VI.Ulusal Adli Tıp Günleri Panel Kitabı. İstanbul: Temel Matbaacılık Amb.San, 1992:1-74.
8. 7.Ulusal Adli Tıp Günleri Poster Sunuları Kitabı. 1993:1-409.
9. Kulusayın Ö, Yavuz MF. Editors. 8. Ulusal Adli Tıp Günleri Panel Kitabı. İstanbul: Dilek ofset.1-107.
10. Salaçin S, Gülmen MK, Çekin N, Özdemir MH. Editors. I. Adli Bilimler Kongre Kitabı. Adana:ÇÜ Rektörlük Matbaası, 1995: 1-423.
11. II.Adli Bilimler Kongre Programı Sözel ve Poster Bildirileri Özet Kitabı.1996:1-98.
12. III.Adli Bilimler Kongre Programı Sözel ve Poster Bildirileri Özet Kitabı.1998:1-96.
13. VI. Adli Bilimler Kongresi Özet Kitabı. 2000: 1-74.
14. Kırangil ŞB. Editor. 1.Ulusal Adli Tıp Kongresi Poster Sunuları Kitabı. İstanbul: Adli Tıp Kurumu Başkanlığı Yayınları, 1998:1-381.

15. Yayıcı N, Cantürk G, Editors. Yıllık Adli Tıp Toplantıları-2001 Kitabı. İstanbul: Adli Tıp Kurumu Başkanlığı Yayınları-2, 2002:1-361.
16. Aksaloğlu G. Sağlıkta Araştırma Teknikleri ve Analiz Yöntemleri. İzmir: DEÜ Rektörlük Matbaası, Yayın No; DK01042252, 2001:43-61.
17. Day RA. Bilimsel Bir Makale Nasıl Yazılır ve Yayınlanır? 5.Baskı. Ankara: Tübitak yayınları, 2000:1-169.
18. Balcı YG, Bal C, Özdamar K. Türkiye’de 1985-1998 Yılları Arasında Adli Tıp Dergilerinde Yayınlanmış Makalelerde İstatistiksel Yöntem Kullanımı. Klinik Adli Tıp Dergisi, 2001;1(2):1-8.

İletişim adresi: Yrd.Doç.Dr. M Hakan Özdemir.
DEÜ Tıp Fakültesi Adli Tıp AD
e-mail: mhakanz@yahoo.com